
VASTUVÕETUD TEKSTID

P8_TA(2015)0275

Olukord Burundis

Euroopa Parlamendi 9. juuli 2015. aasta resolutsioon olukorra kohta Burundis (2015/2723(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Burundi kohta,
- võttes arvesse Cotonou lepingut,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 10. aprilli 2014. aasta avaldust olukorra kohta Burundis,
- võttes arvesse Arusha rahu ja leppimise lepingut Burundi kohta,
- võttes arvesse Burundi põhiseadust,
- võttes arvesse Ida-Aafrika Ühenduse riigipeade 31. mail 2015. aastal Tansaania Dar es Salaamis tehtud avaldust,
- võttes arvesse Burundi endiste riigijuhtide, erakondade ja kodanikuühiskonna organisatsioonide 28. mail 2015. aastal Bujumburas tehtud tungivat avaldust,
- võttes arvesse Aafrika Liidu 13. juuni 2015. aasta tippkohtumisel vastu võetud otsuseid olukorra kohta Burundis,
- võttes arvesse nõukogu 22. juuni 2015. aasta järeldusi Burundi kohta,
- võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi Federica Mogherini 28. mai 2015. aasta avaldust valimisvaatlusmissiooni peatamise kohta Burundis ning tema pressiesindaja 29. juuni 2015. aasta avaldust olukorra kohta Burundis,
- võttes arvesse AKV–ELi parlamentaarse ühisassamblee juhatuse 14. juuni 2015. aasta otsust peatada assamblee valimisvaatlusmissioon Burundis riigis valitseva olukorra tõttu,
- võttes arvesse Euroopa Liidu suuniseid inimõiguste kaitsjate kohta ja Euroopa Liidu

inimõiguste alaseid suuniseid sõnavabaduse kohta, samuti nõukogu 2014. aasta juuni järeldusi, milles kohustuti tegema inimõiguste kaitsjate küsimuses suuremaid jõupingutusi,

- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni,
  - võttes arvesse demokraatia, valimiste ja valitsemise Aafrika hartat,
  - võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,
  - võttes arvesse inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika hartat,
  - võttes arvesse kodukorra artikli 123 lõikeid 2 ja 4,
- A. arvestades, et Burundi põhiseaduse artiklis 96 ning Arusha rahu ja leppimise lepingu II protokolli artikli 7 lõikes 3 on sätestatud, et president võib ametis olla ainult kaks ametiaega; arvestades, et president Pierre Nkurunziza valiti esimest korda ametisse 2005. aastal ja teist korda 2010. aastal valimistel, mida opositsioon valitsust hirmutamises süüdistades boikoteeris;
- B. arvestades, et president Nkurunziza andis 26. aprillil 2015. aastal teada, et kandideerib ka kolmandaks ametiajaks, väites, et see on seaduslik, kuna esimeseks ametiajaks määrasid ta ametisse seadusandjad, ning arvestades, et see tekitas riigis kaose, vallandas ulatuslikud protestid ja viis 2015. aasta mais nurjunud riigipöördekatseteni;
- C. arvestades, et sellele avaldusele järgnenud ebaõnnestunud riigipöördekatse lõppes 14. mail 2015 sellega, et 17 ohvitseri arreteriti ja riigipöördekatset juhtinud armee endine kindralmajor Godefroid Niyombare põgenes riigist, ning arvestades, et pärast seda on vägivalda ja granaadirünnakute tõttu hukkunud enam kui 70 inimest;
- D. arvestades, et riigist on põgenenud sõltumatu riikliku valimiskomisjoni (CENI) kaks juhtivat liiget, lisaks üks konstitutsioonikohtu vanemkohtunikest, kelle ülesanne oli langetada otsus presidendi kolmandaks ametiajaks tagasivalimise seaduslikkuse kohta, ning samuti parlamendi alamkoja spiiker, kes kõik on teatanud, et kardavad oma turvalisuse pärast; arvestades, et 25. juunil 2015 põgenes riigist ka Burundi asepresident Gervais Ruffyikiri, kes seadis eelnevalt kahtluse alla presidendi kolmandaks ametiajaks valimise seaduslikkuse;
- E. arvestades, et politsei on kasutanud rahumeelsete meelevalduste mahasurumiseks ülemäärast jõudu ning see on toonud kaasa surmajuhtumeid; arvestades, et politsei andmetel arreteriti 26. aprillist 12. maini 2015 meelevaldustega seoses 892 inimest ning hiljem vabastati neist 568; arvestades, et 280 kinnipeetavat on antud üle riigiprokuratuurile;
- F. arvestades, et võimudega seotud relvarühmituse tegevus õhutab vägivalda veelgi; arvestades, et vabaühendused ja inimõiguste kaitsjad on väljendanud pahameelt, et rühmituse CNDD-FDD (National Council for the Defence of Democracy – Forces for the Defence of Democracy) liikmed on imbunud ka politseisse ja relvajõududesse;
- G. arvestades, et opositsiooniparteid ja kodanikuühiskond boikoteerisid valimisi, viidates riigiasutuste parteipoliitilisele kasutamisele, vägivaldale ja CNDD-FDD noorteliiga (Imbonerakure) hirmutamismeetoditele, CENI (Burundi sõltumatu riiklik

valimiskomisjon) ebausaldusväärsele ja valitsuse püüetele vähendada valimisprotsessi kaasavust, sealhulgas raskuste tekitamisega valijate registreerimisel ja valimispiirkondade piiride muutmisega valitseva partei kasuks; arvestades, et kujunenud olukorra tõttu on Burundi katoliku kirik kutsunud tagasi valimiste korraldamist abistama saadetud preestrid, kuna kirik ei saa toetada nii puudulikult korraldatud valimisi;

- H. arvestades, et Burundi valitsev partei on boikoteerinud vahenduskõneluste taasalusdamist ÜRO vahendaja Abdoulaye Bathily juhtimisel (vahendamise tegelev rühm koosneb ÜRO, Aafrika Liidu, Ida-Aafrika Ühenduse ning Ida-Aafrika järvede piirkonna rahvusvahelise konverentsi esindajatest) ning on nõudnud tema tagasiastumist;
- I. arvestades, et rahvusvaheline üldsus mängib Arusha kokkulepete tagajana piirkonnas olulist rolli, ning arvestades, et sellistel institutsioonidel nagu Rahvusvaheline Kriminaalkohus on oluline roll Burundis toime pandud vägivalga ja kuritegude sõltumatul uurimisel;
- J. arvestades, et parlamendivalimised toimusid 29. juunil 2015, kuigi rahvusvaheline üldsus nõudis valimiste edasilükkamist ning kodanikuühiskond ja opositsioon kuulutasid välja boikoti, ning arvestades, et presidendivalimised on määratud toimuma 15. juulil 2015;
- K. arvestades, et 29. juunil 2015 lõpetas EL oma valimisvaatlusmissiooni Burundis, olles seisukohal, et parlamendivalimiste läbiviimine ilma, et täidetud oleksid minimaalsed tingimused valimiste usaldusväärse, läbipaistvuse ja kaasavuse tagamiseks, üksnes süvendab kriisi;
- L. arvestades, et ÜRO vaatlejad andsid teada, et 29. juunil 2015. aastal hääletati pingelistes poliitilistes oludes ning riigi teatavates osades valitses üleüldise hirmu ja hirmutamise õhkkond, märkides sellega seoses, et tegemist ei olnud vabasid, usaldusväärseid ja kaasavaid valimisi korraldada võimaldavate tingimustega;
- M. arvestades, et valimisprotsessi tumestavad tõsiselt jätkuvad piirangud sõltumatule meediale, ülemäärase jõu kasutamine meelevaldajate vastu, opositsioonierakondade ja kodanikuühiskonna hirmutamine ning valimisi korraldavate ametiasutuste ebausaldusväärsus, mis sundis ELi oma valimisvaatlusmissiooni tegevuse peatama;
- N. arvestades, et Ida-Aafrika Ühendus ja Aafrika Liit teatasid, et praegu puuduvad valimiste korraldamiseks vajalikud tingimused ja selliseid tingimusi ei ole võimalik Burundi põhiseaduses sätestatud ajavahemiku jooksul luua;
- O. arvestades, et ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti andmetel on ligikaudu 127 000 inimest põgenenud Burundi naaberriikidesse ning see on põhjustanud humanitaarhädalukorra Kongo Demokraatlikus Vabariigis, Rwandas ja Tansaania, kus on teatatud kooleraepideemia puhkemisest;
- P. arvestades, et Burundis valitsev poliitiline ummikseis ning halvenev julgeoleku- ja majandusolukord toovad kaasa tõsiseid tagajärgi elanikkonnale ja ohustavad piirkonda kui tervikut, nii et Burundit ähvardab kõige tõsisem kriis pärast 12 aasta pikkust rahvusrühmade vahelist kodusõda, mille tagajärjel hukkus 2005. aastaks

hinnanguliselt 300 000 inimest;

- Q. arvestades, et Euroopa Parlamendi varasemate resolutsioonide alusel ning pidades eelkõige silmas nendes kasutatud viidet Cotonou lepingu artiklile 96 on ELi esindajad tungivalt nõudnud, et valimistesse tuleb vastavalt valimiste tegevuskavale ja valimiste tegevusjuhendile (*Code de bonne conduite en matière électorale*) kaasata riigi kõik poliitilised jõud;
- R. arvestades, et EL on peatanud Burundile ette nähtud 1,7 miljoni euro suuruse valimistoetuse väljamaksmise, kuna tingimused, mis võimaldaksid tagada rahumeelsete, kaasavate ja läbipaistvate valimiste usaldusväärse ja tõrgeteta korraldamise, austades täielikult poliitilisi vabadusi ja muu hulgas sõnavabadust, on täitmata;
- S. arvestades, et ka Belgia on teatanud valimistoetuste peatamisest ning otsusest pidada kinni pool valimiste korraldamiseks ette nähtud 4 miljoni eurost, taganedes ühtlasi 5 miljoni euro suurusest politseikoostöölepingust, mida rahastati ühiselt Hollandiga; arvestades, et Prantsusmaa peatas Burundiga julgeolekualase koostöö ja Saksamaa on andnud teada kogu kahepoolse koostöö peatamisest Burundi valitsusega;
- T. arvestades, et sõnavabaduse õigus on tagatud Burundi põhiseaduse ning Burundi poolt ratifitseeritud rahvusvaheliste ja piirkondlike lepingutega, see moodustab osa riiklikust hea valitsemistava ja korrupsioonivastase võitluse strateegiast ning kujutab endast vabade, õiglaste, läbipaistvate ja rahumeelsete valimiste olulist eeltingimust; arvestades, et sellele vaatamata on meedia mai keskel toimunud eraõigusliku ringhäälingu sulgemise, ajakirjanike massilise väljarände ja veel Burundis viibivate ajakirjanike vastu suunatud pidevate ähvarduste tõttu täielikult maha surutud;
- U. arvestades, et EL annab suure panuse Burundi iga-aastasessse eelarvesse, millest ligikaudu poole moodustab rahvusvaheline abi, ning arvestades, et EL eraldas hiljuti Burundile kui ühele maailma kõige vaesemale riigile Euroopa Arengufondist (2014–2020) 432 miljonit eurot, muu hulgas selleks, et aidata parandada valitsemist ja toetada kodanikuühiskonda;
- V. arvestades, et praegune olukord mõjutab kõikide Burundi elanike majanduslikku ja sotsiaalset elu; arvestades, et pealinnas Bujumburas on enamik koole ja ülikoolilinnakuid vägivaldsete meelevalduste tõttu suletud, kohaliku valuuta väärtus on langenud, töötus on kasvanud ning maksutulu on vähenenud, sest kaubanduskeskused on suletud ja kaubandus naaberriikidega aeglustunud;
1. väljendab sügavat muret halveneva poliitilise ja humanitaarolukorra pärast Burundis ja kogu piirkonnas laiemalt; nõuab vägivalla ja opositsiooniliikmete poliitilise hirmutamise viivitamatut lõpetamist ning kõikide erakondadega seotud relvastatud noorterühmituste relvitustamist; avaldab kaastunnet vägivallaohvrite ja hukkunute pärast ning nõuab kohest humanitaarabi andmist inimestele, kes on pidanud kodudest põgenema;
  2. mõistab hukka Burundi valitsuse otsuse viia valimised siiski läbi, ehkki poliitiline ja julgeolekualane olukord on plahvatusohtlik ning valimisprotsessi on tõsiselt tumestanud sõltumatule meediale kehtestatud piirangud, ülemäärase jõu kasutamine meelevaldajate vastu, opositsioonierakondade ja kodanikuühiskonna hirmutamine

ning valimisi korraldavate ametiasutuste ebausaldusväärsus; nõuab tungivalt, et Burundi ametivõimud lükkaksid vastavalt Aafrika Liidu nõudmistele edasi 15. juuliks 2015 ette nähtud presidendivalimised ning kaasaksid kõik sidusrühmad rahumeelset, usaldusväärset, vaba ja õiglast valimisprotsessi soodustava keskkonna loomisse;

3. kutsub kõiki valimisprotsessi osalisi, sealhulgas valimiste korraldamise eest vastutavaid ameteid ja julgeolekuteenistust üles austama Arusha lepinguga võetud kohustusi ning tuletab meelde, et nimetatud lepinguga lõpetati kodusõda ja sellel dokumendil põhineb Burundi põhiseadus; rõhutab, et valimiste ajakava suhtes on oluline saavutada konsensuslik kokkulepe, mis põhineb ÜRO korraldataval tehnilisel hindamisel;
4. rõhutab veel kord, et püsiva poliitilise lahenduse leidmine Burundi kõigi elanike julgeoleku ja demokraatia huvides on võimalik ainult dialoogi ja konsensuse kaudu, kaasates vastavalt Arusha lepingule ja Burundi põhiseadusele Burundi valitsust, opositsiooni ja kodanikuühiskonda; kutsub kõiki Burundi sidusrühmi üles jätkama dialoogi kõigis lahkarvamusi põhjustavates küsimustes; toetab seetõttu Aafrika Liidu, Ida-Aafrika Ühenduse ja ÜRO vahendustegevust ning on valmis toetama Aafrika Liidu poolt hiljuti välja kuulutatud erimeetmete rakendamist;
5. väljendab taas kord toetust Ida-Aafrika Ühenduse jätkuvatele jõupingutustele ning rõhutab ühenduse tippkohtumistel Dar es Salaamis 13. ja 31. mail 2015 kokku lepitud meetmete asjakohasust, pidades silmas, et nendega loodi raamistik kriisile poliitilise ja konsensusliku lahenduse leidmiseks, kusjuures nende sekka kuuluvad nõudmine lükata valimised edasi ja lõpetada viivitamata vägivald, relvitustada erakondadega seotud noorterühmitused ja alustada dialoogi Burundi osapooltega ning piirkonna riikide võetud kohustus mitte jääda kõrvaltvaatajaks, kui olukord peaks halvenema;
6. tuletab meelde, et ELi partnerlust Burundiga reguleeritakse Cotonou lepinguga ning kõik osapooled on kohustatud järgima ja rakendama nimetatud lepingu tingimusi, eelkõige seoses inimõigustest kinnipidamisega; märgib, et Burundi on allkirjastanud ja ratifitseerinud ka kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti ning inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika harta, mistõttu on riigil kohustus austada universaalseid inimõigusi ja sõnavabadust; palub seetõttu Burundi valitsusel võimaldada tegelikku ja avatud poliitilist arutelu, mida ei varjutaks ähvardused, ning hoiduda kasutamast kohtuasutusi poliitiliste rivaalide kõrvaldamiseks;
7. võtab teadmiseks Euroopa Liidu ja Burundi ametiasutuste vahel vastavalt Cotonou lepingu artiklile 8 toimunud dialoogi; on veendunud, et Cotonou lepingu olulisi ja põhilisi elemente rikutakse jätkuvalt, eelkõige seoses põhilistest inimõigustest ja demokraatlikest põhimõtetest kinnipidamisega; palub seetõttu komisjonil algatada asjakohaste meetmete võtmiseks artikli 96 kohane menetlus;
8. kutsub seetõttu komisjoni üles vaatama kiiremas korras läbi ELi abi ja suunama selle ümber, et suurendada rahalist toetust kodanikuühiskonnale ja keskenduda humanitaarabile, mitte riigieelarve toetamisele, pidades samal ajal silmas Burundi armee kiiduväärset osalust Somaalia rahuvalvemissioonis;
9. ühineb välisasjade nõukogu 22. juuni 2015. aasta üleskutsega, milles palutakse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgel esindajal ja komisjoni asepresidendil koostada nimekiri sihipärastest piiravatest meetmetest ning viisa- ja reisikeeldudest isikute

suhtes, kes vastutavad vägivalda, repressioonide ja inimõiguste tõsiste rikkumiste eest või takistavad aktiivselt poliitilise lahenduse saavutamist Aafrika Liidu ja Ida-Aafrika Ühenduse pakutud raamistikus, ning palub kõrgel esindajal võtta vajalikke meetmeid kõigi nende isikute vara külmutamiseks ELi liikmesriikides;

10. peab murettekitavaks, et kriisi algusest saadik on teatatud paljudest ohvritest ja tõsistest inimõiguste rikkumistest, ning peab eriti murettekitavaks Imbonerakure liikmete poolt toime pandud kuritarvitusi; märgib, et inimõiguste kaitsjaid, poliitilisi aktiviste ja ajakirjanikke hirmutatakse ja neid ähvardavad mitmesugused ohud ning opositsiooniliikmeid vahistatakse meelevaldselt; nõuab, et kohe ja tingimusteta vabastataks kõik isikud, kes on vahistatud rahumeelse kogunemise ja sõnavabaduse õiguse kasutamise tõttu;
11. nõuab Imbonerakure vägivalda ja hirmutamismeetmete viivitamatut lõpetamist; nõuab, et CNDD-FDD võtaks viivitamatult meetmeid noorterühmituse relvitustamiseks, takistaks selle liikmeid opositsiooniliikmeid hirmutamast ja ründamast ning tagaks, et rikkumiste toimepanijad võetaks vastutusele; nõuab sõltumatu rahvusvahelise uurimise korraldamist seoses väidetega, et CNDD-FDD relvastab ja koolitab oma noorteorganisatsiooni; nõuab samuti, et opositsioonierakondade juhid takistaksid vägivalda kasutamist poliitiliste vastaste suhtes;
12. kordab, et inimõiguste raskete rikkumise eest vastutavad isikud ei saa jääda karistusetu ning nad tuleb panna oma tegude eest isiklikult vastutama ja anda nad kohtu alla; peab eriti oluliseks, et Aafrika Liidu lubatud inimõiguste vaatlejad ja sõjalised eksperdid alustaksid oma ülesannete täitmist viivitamatult;
13. märgib, et teatavate jõudude püüded pöörata rahutused etniliseks konfliktiks ei ole edu saavutanud ning Burundi poliitilised erimeelsused ei põhine otseselt etnilisel alusel; on veendunud, et see annab tunnistust asjaolust, et Arusha kokkulepete põhjal on edukalt loodud etniliselt tasakaalustatud sõjavägi ja politseijõud; kutsub seetõttu Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuröri üles jälgima neid aspekte ja ka poliitiliste liidrite sõnavõtte tähelepanelikult, et etnilise viha õhutamise märgid ei jääks tähelepanuta;
14. kordab sellega seoses, kui tähtis on järgida valimiste tegevusjuhendit ja ÜRO vahendatud valimiste tegevuskava, mille poliitilised osapooled allkirjastasid 2013. aastal, ning toetab täielikult ÜRO tasandi ja piirkondlikku tegevust, mille eesmärk on vältida poliitilise vägivalda edasist hoogustumist;
15. nõuab meediapiirangute ja interneti juurdepääsetavuse piiramise kohest lõpetamist ning mõistab taas hukka korduvad rünnakud raadiojaama Radio Publique Africaine vastu, mis on üks riigi peamisi uudistevahendajaid; leiab, et seaduslikud valimised ei saa toimuda, kui meediakanalite tegevust piiratakse ja ajakirjanikke hirmutatakse;
16. peab kiiduväärseks, et humanitaarabiorganisatsioonid ja naaberriikide ametiasutused tegelevad kriisi eest põgenevate inimeste vajadustega ja pakuvad pagulastele kaitset; väljendab heameelt seoses komisjoni teadaandega, et humanitaarolukorra leevendamiseks eraldatakse täiendavalt 1,5 miljoni eurot; hoiatab siiski, et nii EL kui ka selle liikmesriigid peavad kiiresti oma kohustusi suurendama, pidades silmas pagulaste tohutut sissevoolu juba niigi hapras olukorras piirkonna riikidesse, teateid koolerapuhangutest ja murettekitavaid teateid seksuaalse vägivalda kohta; rõhutab

pikaajalise strateegia tähtsust mitte ainult meditsiini- ja toiduabi vallas, vaid ka põgenema sunnitud inimeste taasintegreerimise ja neile psühholoogilise abi pakkumise alal;

17. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid täidaksid kõik ÜRO Burundi põgenike probleemi lahendamise piirkondlikus kavas sätestatud kohustused, mis hõlmavad enne 2015. aasta septembrit 207 miljoni USA dollari eraldamist eeldatavalt 200 000 Burundi põgeniku abistamiseks, muu hulgas ka piirkonnale juba eraldatud toetuste suurendamise kaudu;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, liikmesriikide valitsustele, Burundi valitsusele ja Ida-Aafrika järvede piirkonna riikide valitsustele, Ida-Aafrika Ühenduse liikmesriikide valitsustele, liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale ja komisjoni asepresidendile Federica Mogherinile, Aafrika Liidule, ÜRO peasekretärile, AKV-ELi parlamentaarse ühisassamblee kaaspresidentidele ja Üleaafrikalisele Parlamendile.